

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS ĮSTATYMO NR. I-2223 32¹ STRAIPSNIO 4 DALIES PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1905

2022 m.

Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. rugsėjo 21 d. sprendimo Nr. SV-S-653 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 32¹ straipsnio 4 dalies pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1905 (toliau – projektas) tikslui apibrėžti savivaldybių įgaliojimus savarankiškai ir laiku imtis reikalingų priemonių užtikrinant gerą aplinkos būklę ir gyventojų saugumą savo administruojamoje teritorijoje ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti projektą atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Daugelio su žala aplinkai susijusių įvykių valdymą su išlyga galima suskirstyti į du etapus: operatyvus įvykio likvidavimas (žalą darančių veiksmų nutraukimas) ir pažeistos aplinkos atkūrimas (įvykio padarinių likvidavimas). Žalą aplinkai darančių įvykių pirminis likvidavimas ir (ar) valdymas, atsižvelgiant į jų pobūdį (gaissas, statinio griūtis, laivo avarija ar kitoks jūros užteršimas, avarija kelyje, technologinė pramonės įrenginio avarija ir pan.) ir mastą (ar atitinka ekstremalaus įvykio kriterijus) reglamentuojamas ir kituose įstatymuose, pvz., Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymas, pagal kuriuos pirminiame likvidavimo etape, be ūkio subjektų ir savivaldybių institucijų, dalyvauja ir valstybės kompetentingos institucijos, pvz., Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos kariuomenė ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad su žala aplinkai susijusių įvykių pirminio suvaldymo procesai pakankamai aiškiai reglamentuoti, tačiau problemų kyla siekiant efektyviai pašalinti žalos aplinkai padarinius (atkurti pažeistą aplinką). Šioje srityje funkcijos aiškiai neatskirtos, todėl dažnai kyla tarpinstitucinių ginčų, stringa šių padarinių valdymo procesai. Atsižvelgiant į tai, siūlytina teršalų ir (arba) kitokių žalą aplinkai darančių veiksmų skubios kontrolės, sulaikymo, pašalinimo ar kitokio valdymo reglamentavimo nekeisti (palikti prievolę savivaldybių institucijoms ar kitoms valstybės institucijoms pagal kompetenciją pačioms ar per trečiuosius asmenis vykdyti būtinus veiksmus), tačiau pritariame projekto iniciatorių siūlymui nustatyti aiškią pareigą savivaldybių institucijoms, kurios, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 6 straipsnio 2 dalimi, vykdo aplinkos apsaugos valdymą savivaldybių teritorijose, organizuoti būtinų aplinkos atkūrimo priemonių įgyvendinimą, jeigu to laiku nepadaro žalą padaręs subjektas. Pažymėtina, kad ši pareiga savivaldybėms numatyta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 28 punkte, kuriame nustatytos savarankiškosios funkcijos – aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga; Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta, kad specialiosios programos lėšos naudojamos <...> aplinkos atkūrimo priemonėms.

Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad savivaldybės ar valstybės įgaliotos institucijos taiko žalos aplinkai prevencijos priemonės, būtinus veiksmus, užtikrinančius teršalų ir (arba) kitokių darančių žalą aplinkai veiksnių skubią kontrolę, sulaikymą, pašalinimą ar kitokį valdymą ir (arba) aplinkos atkūrimo priemonės, kai ūkio subjektas nevykdo 32¹ straipsnyje nustatytų pareigų, neprivalo atlyginti žalos aplinkai prevencijos ir (arba) aplinkos atkūrimo priemonių išlaidų ar atsakingas už žalą aplinkai asmuo nenustatytas, tačiau praktikoje pasitaiko situacijų, kai žalą padariusio asmens nėra, pvz., ūkio subjektas pasibaigęs ar fizinis asmuo miręs. Atsižvelgiant į tai, siūlytina projektą papildyti įrašant šias aplinkybes į keičiamą Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 4 dalį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina projektu keičiamą Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 4 dalį išdėstyti taip:

„Jeigu ūkio subjektas nevykdo šiame straipsnyje nustatytų pareigų taikyti žalos aplinkai prevencijos priemonės, būtinus veiksmus, užtikrinančius teršalų ir (arba) kitokių darančių žalą aplinkai veiksnių skubią kontrolę, sulaikymą, pašalinimą ar kitokį valdymą siekiant sumažinti ar išvengti didesnės žalos aplinkai, neigiamo poveikio žmonių sveikatai ar tolesnio aplinkos elementų funkcijų pablogėjimo, ar neprivalo atlyginti žalos aplinkai prevencijos priemonių išlaidų arba nenustatytas atsakingas už žalą aplinkai asmuo, arba atsakingas už žalą aplinkai juridinis asmuo išregistruotas iš Juridinių asmenų registro ar fizinis asmuo miręs, savivaldybės vykdomoji institucija ir (arba) valstybės institucijos pagal kompetenciją pačios ar per trečiuosius asmenis taiko būtinas priemones. Jeigu ūkio subjektas nevykdo šiame straipsnyje nustatytų pareigų taikyti aplinkos atkūrimo priemonės ar neprivalo atlyginti aplinkos atkūrimo priemonių išlaidų arba nenustatytas atsakingas už žalą aplinkai asmuo, arba atsakingas už žalą aplinkai juridinis asmuo išregistruotas iš Juridinių asmenų registro ar fizinis asmuo miręs, savivaldybės vykdomoji institucija pati ar per trečiuosius asmenis organizuoja ir (arba) taiko būtinas aplinkos atkūrimo priemones.“

2. Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 3 dalies 5 punkte nurodyta, kad Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija bet kuriuo momentu turi teisę ir pareigą pati imtis būtinų žalos aplinkai prevencijos priemonių, būtinų veiksmų, užtikrinančių teršalų ir (arba) kitokių darančių žalą aplinkai veiksnių skubią kontrolę, sulaikymą, pašalinimą ar kitokį valdymą siekiant sumažinti ar išvengti didesnės žalos aplinkai, neigiamo poveikio žmonių sveikatai ar tolesnio aplinkos elementų funkcijų pablogėjimo, ir (arba) aplinkos atkūrimo priemonių šio straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais. Tačiau esant Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 3 dalies 5 punkte nurodytoms aplinkybėms, vadovaujantis Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 4 dalimi, savivaldybės ir (arba) valstybės įgaliotos institucijos pagal kompetenciją pačios ar per trečiuosius asmenis taiko būtinas priemones. Siekiant Aplinkos apsaugos įstatymo nuostatų suderinamumo, siūlytina pakeisti Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 3 dalies 5 punktą numatant, kad Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija informuoja savivaldybės vykdomąją instituciją ir (arba) valstybės instituciją pagal kompetenciją apie būtinybę taikyti Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ straipsnio 4 dalyje nurodytas priemones ir šį punktą išdėstyti taip:

„5) šio straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais informuoti savivaldybės vykdomąją instituciją ir (arba) valstybės instituciją pagal kompetenciją apie būtinybę taikyti būtinas žalos aplinkai prevencijos priemones ir (ar) veiksmus, užtikrinančius teršalų ir (arba) kitokių darančių žalą aplinkai veiksnių skubią kontrolę, sulaikymą, pašalinimą ar kitokį valdymą siekiant sumažinti ar išvengti didesnės žalos aplinkai, neigiamo poveikio žmonių sveikatai arba aplinkos elementų funkcijų pablogėjimo, ir (arba) aplinkos atkūrimo priemones.“

3. Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ ir 32² straipsniuose vartojama formuluotė „valstybės įgaliota institucija“. Pažymėtina, kad valstybė *per se* įgaliojimų nesuteikia, todėl siūlytina Aplinkos apsaugos įstatymo 32¹ ir 32² straipsniuose vietoje formuluotės „valstybės įgaliota institucija“ vartoti formuluotę „valstybės institucija pagal kompetenciją“. Taip pat, įvertinus tai, kad savivaldybės institucijų įgaliojimai įgyvendinant įstatymus yra skirtingi, todėl turi būti aiškiai nustatyti atitinkamas visuomeninių santykių sritis reglamentuojančiuose įstatymuose, siūlytina Aplinkos apsaugos įstatymo 32² straipsnyje vietoje formuluotės „savivaldybės institucijos“ vartoti formuluotę „savivaldybės vykdomoji institucija“.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras